

Покарання та заохочення в дошкільному віці: консультація для батьків

(за матеріалами журналу «Вихователь-методист дошкільного закладу»)

Покарання дітей — це завжди гаряча тема, яку не втомлюються обговорювати батьки на форумах і в соціальних мережах. Дехто вважає, що карати дітей неприпустимо, а дехто — що без покарань обійтися неможливо. Тож як навчити дитину дотримуватися правил, але й уникнути зайвих покарань?

Які покарання застосовуються вдома

Мало хто з батьків у вихованні дитини тримається лише в позитивному форматі взаємин. Урешті-решт від політики схвалення та підтримки дорослі нерідко переходять до покарання і навпаки. Розглянемо найчастіші форми покарання, які застосовують дорослі.

Покарання словом

Покарання мовчанням

Фізичне покарання

Як покарати дитину

Щоб засоби покарання мали позитивний вплив і не травмували дитину, вони мають бути гнучкими. Тобто перш ніж покарати дитину, **зіставте міру проступку з її віком**, особливостями та умовами зростання.

У ранньому віці покарання неприпустиме взагалі. Адже через свій обмежений життєвий досвід дитина ще не може осмислити межі дозволеного та передбачити наслідки своїх дій. Нерозвинена воляова сфера не дає змоги малюку контролювати власні емоції та дії. Тому за всі негаразди, що трапляються за участю малюка, відповідальність несуть лише дорослі.

Щоб зупинити, попередити небажані дії малюка перших трьох років життя, переорієнтуйте його поведінку. Діти цього віку легко переключаються на новий предмет інтересу.

Із третього року життя починайте вводити заборонні слова, промовляючи їх коротко й різко, коли ви намагаєтеся зупинити небажану поведінку. «Стоп!», «Ні!», «Не можна!» — короткі слова, які потрібно промовляти різким беззаперечним тоном і не повторювати їх багаторазово.

Щоб дитина міцно засвоїла правило й адекватно реагувала на заборонні слова, дотримуйтеся прийнятого рішення. Якщо вже заборонили щось, то не відступайте. Поясніть, чому не можна, та приберіть з очей дитини

заборонений предмет. Забороняючи щось, намагайтеся запропонувати кілька варіантів дозволеного.

Трирічний малюк ще не може миттєво зупинитися у своїх діях. Тому не повторюйте багаторазово вказівку зупинитися, підійти чи припинити гру. Зачекайте та дайте малюку трохи часу, щоб завершити дію.

Вираз «не можна» для трирічного малюка має бути міцним і вагомим. Заборон не має бути багато, достатньо чотирьох основних (схема). Часті заборони й надмірні обмеження свободи дитини спричинять не лише агресію, а й бажання ігнорувати й порушувати їх.

На п'ятому році життя недостатньо просто заборонити. Потрібно пояснити дитині причину заборони та обговорити наслідки її порушення.

У разі грубого порушення дитиною меж дозволеного як покарання можна обмежити її у свободі дій. Важливо, щоб дитина усвідомлювала, що призвело до покарання та спричинило обмеження.

Як покарання запропонуйте дитині посидіти на стільчику, щоб заспокоїтися, або пропустити один тур гри. Проте час покарання у хвилинах не має перевищувати вік дитини.

Діти **старшого дошкільного віку** не лише достатньо засвоїли основні соціальні правила, а й розуміють і можуть пояснити, чому важливо їх дотримуватися та якими можуть бути наслідки порушення. Тому, встановлюючи правила для старших дошкільників, домовтеся про те, яким буде покарання, якщо дитина порушить це правило.

Шановні батьки, будьте терплячими.